

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีสตูล*
DEVELOPMENT OF PUBLIC AND PRIVATE SECTORS PARTICIPATION
IN THE MANAGEMENT OF SUSTAINABLE NATURAL TOURISM:
A CASE STUDY OF SATUN GEOPARK

เฉลิมเกียรติ นวลปาน

Chalermkiat Nuanpam

สีบพงศ์ สุขสม

Suebpong Suksom

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: kiat922295@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล 2) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งสิ้นจำนวน 27 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาพรรณนาหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบมีเหตุผลอ้างอิง ทฤษฎีดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนโดยอาศัยกลไกการบูรณาการจากทุกภาคส่วนให้สอดคล้องบรรลุเป้าหมายในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการกำหนดแผนการจัดการ ด้านการตัดสินใจ ด้านการลงมือปฏิบัติ และด้านการประเมินผล ในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลที่กำหนดไว้ 2) การจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลมีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้ 1) การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2) การสร้างเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความรับผิดชอบต่อ 3) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ 4) การสร้างเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนใน

* Received 25 May 2021; Revised 14 September 2021; Accepted 17 September 2021

ท้องถิ่น และ 5) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การตลาดการสร้างสรรค์กิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยว และ 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พร้อมทั้งมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน, การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ, การจัดการอุทยานธรณีสตูล

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study public and private sectors participation in the management of sustainable natural tourism of Satun Geopark, 2) to study the management of sustainable natural tourism of Satun Geopark, and 3) to suggest guidelines for the development of public and private sectors participation in the management of sustainable natural tourism of Satun Geopark. This were a qualitative research and data was collected through in - depth interviews. The sample consisted of 27 people, including executives and representatives of public, private, comma and civil society then brought leading up to the systematic, rational conclusion and reference theories to organize the data. The results indicated that: 1) the participation of public and private mechanisms, integration of all sectors to achieve consistency in the information exchange, the determination of management plans, decision-making, implementation and evaluation of sustainable natural tourism management planning of Satun Geopark, 2) the management of sustainable natural tourism of Satun Geopark has some interesting findings as follows: 1) reconstruction and development of tourism, 2) promoting responsible management of tourist attractions, 3) promotion of tourism that facilitates the learning process, 4) strengthening the participation process of people and local communities, and 5) promotion, public relations, marketing, creation of activities and patterns of tourism, and 3) guidelines for development participation through the joint integration of the public, private and civil society along with a more concrete focus on enabling all sectors to participate in sustainable natural tourism management of Satun Geopark.

Keywords: Public and Private Participation, Nature Tourism, The Management of Satun Geopark.

บทนำ

จากยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ให้ความสำคัญกับการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวมรวมถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเกิดเป็นการจัดการบริหารสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโต สนับสนุนภาคการผลิตเน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศและศักยภาพของพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดสตูล, 2561)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามมาตรฐานการส่งเสริมเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนระดับสากล เป็นแนวคิด ที่อธิบายว่า หลักเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานโลก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม - เศรษฐกิจแก่ชุมชน การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และการเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อมที่ยืดเป้าหมายเป็นหลัก คำนึงถึงผลลัพธ์ ความคุ้มค่า และการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Global Sustainable Tourism Criteria, 2016) เมื่อพิจารณาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวของประเทศ ไทยจะเห็นถึงความได้เปรียบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นจุดแข็งสำคัญ ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์นับว่าเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชน และท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น และยังส่งผลไปสู่การพัฒนาประเทศ แต่ในทางกลับกันส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ยิงพอใจของนักท่องเที่ยวและเกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ผ่านมานั้นยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ สาเหตุหนึ่งมาจากการขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของผู้รับผิดชอบดูแลและบริหารแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

ทั้งด้านความเสื่อมโทรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน และไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวของโลกที่เปลี่ยนแปลง ประกอบกับหลายประเทศได้มีการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้มืองค์ประกอบเหมาะสมต่อความเปลี่ยนแปลงและเป็นสากลมากยิ่งขึ้น (กนกพร ฉิมพล, 2559)

จังหวัดสตูลเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศชั้นนำของภาคใต้เศรษฐกิจมั่นคง และสังคมมีคุณภาพ มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัด 3 ข้อ ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2) การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตและมูลค่าสินค้าเกษตร และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3) การเข้าถึงบริการภาครัฐและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีเป้าประสงค์ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มาตรฐานสากลเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความมั่นคงทางสังคม จากการประชุมสำนักเลขาธิการยูเนสโก ครั้งที่ 204 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส มีมติรับรอง “อุทยานธรณีสตูล” (Satun UNESCO Global Geopark) เป็นสมาชิกอุทยานธรณีสตูลโลกของยูเนสโกแห่งแรกของประเทศไทย ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ผ่านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ ช่วยให้ธรรมชาติได้รับการคุ้มครอง และเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ โดยเกณฑ์และตัวชี้วัดของยูเนสโกในการเป็น UNESCO Global Geopark ประกอบด้วยคุณสมบัติหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานธรณีสตูลที่ชัดเจน รวมถึงการอนุรักษ์ทั้งในส่วนที่แสดงถึงมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม 2) โครงสร้างการบริหารจัดการที่มีแผนยุทธศาสตร์ครอบคลุมกิจกรรมหลัก เช่น การท่องเที่ยว การศึกษา การอนุรักษ์ เป็นต้น 3) ข้อมูลและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ 4) การท่องเที่ยวเชิงอุทยานธรณีสตูล และ 5) การส่งเสริมเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 2561) โดยอุทยานธรณีสตูลเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Nature Tourism) และเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) มีพื้นที่ครอบคลุม 4 อำเภอของจังหวัดสตูล ได้แก่ อำเภอทุ่งหว้า อำเภอมะนัง อำเภอละงู และอำเภอเมืองสตูล มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ คือ เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง-ราวี เกาะหินงาม เกาะไข่ และเกาะตะรุเตา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ คือ เกาะบุโหลน เกาะลิคิ หมู่เกาะเภตราและชายหาดปากบารา เป็นต้น (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสตูล, 2558)

ถึงแม้ว่าจังหวัดสตูลจะมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่หลากหลายและน่าสนใจ ประกอบกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากลเร่งพัฒนาจุดดึงดูดของจังหวัด (การเปิดด่านตรวจคนเข้าเมืองบนเกาะหลีเป๊ะ) มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (ลานวัฒนธรรม อุทยานธรณีวิทยา) และแหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนให้เข้มแข็ง โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวชุมชน การเพิ่มขีดความสามารถบุคลากร และเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการแก่ผู้ประกอบการ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ และการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่จากรายงานของสำนักงานจังหวัดสตูลพบว่า สภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในภาพรวมยังประสบปัญหาไม่ได้มาตรฐานประชาชนและนักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ณัฐวรา สะอา, 2558)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยจะวิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมภาครัฐและเอกชนในจังหวัดสตูลมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลเป็นอย่างไร การจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูลในปัจจุบันทำอย่างไร โดยผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่เหมาะสมกับอุทยานธรณีสตูลเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนมีมาตรฐาน และประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล
2. ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล
3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ ตามขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลใหม่ให้ครอบคลุมกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาเลือก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุด เป็น 3 กลุ่ม มีดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้บริหารอุทยานธรณีสตูล ผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนจังหวัดสตูล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล บุคลากรเทศบาลเมืองสตูล ผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งหว้า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลละงู และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน 9 คน

กลุ่มที่ 2 หน่วยภาคเอกชน ได้แก่ บุคลากรการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ท จำนวน 8 คน

และกลุ่มที่ 3 หน่วยภาคประชาสังคม ได้แก่ ประธานชุมชน คณะกรรมการการท่องเที่ยวของชุมชน และตัวแทนชุมชน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 27 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Non Structured Interview) ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ และได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ตามแนวคิดของงานวิจัย

3.2 ดำเนินการสร้างสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒินำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือมีความสมบูรณ์ และให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

3.4 เมื่อตรวจสอบเครื่องมือที่มีความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสัมภาษณ์นั้นไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวกับภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูลหรือไม่อย่างไร มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูลในปัจจุบันอย่างไร และมีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูล ควรมีลักษณะอย่างไร เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว ได้นำมาถอดความแบบคำต่อคำ และจัดกลุ่มประเด็นเนื้อหาให้สอดคล้องกับคำถามตาม วัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เลือกใช้เพื่อ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนา (บุษกร เชี่ยวจินตาทานต์, 2561) ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยมีกระบวนการ ดังนี้

- อ่านทำความเข้าใจและจับประเด็นหลัก จากการจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม ที่มาจากการสังเกต การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ การลงภาคสนามในแต่ละครั้ง

เพื่อนำประเด็นที่ได้จากทั้งสองวิธีมาเป็นข้อมูลประกอบในการเขียนวิเคราะห์ข้อมูล

- ถอดเทปการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเครื่องบันทึกเสียง ผู้ศึกษาทำการถอดเทปอย่างละเอียดแบบคำต่อคำ หลังจากถอดเทปเสร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ศึกษาจะต้องใช้เวลาในการนั่งอ่านบทสนทนาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทบทวนประเด็นการสนทนาและทำความเข้าใจ เรื่องราวของผู้ให้ข้อมูลแต่ละบุคคล

- มองหาข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันของข้อมูลแต่ละชุด แยกแยะข้อมูลของแต่ละบุคคล จากนั้นจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นหลักที่ตั้งไว้

- นำข้อมูลที่ได้จากการการสังเกต การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการมาประกอบ กับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ผ่านการจัดกลุ่มข้อมูลเรียบร้อยแล้ว เพื่อนำมาวิเคราะห์ ตีความ ให้มีความเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในบททบทวนวรรณกรรมพร้อมทั้งให้ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์คำถามการวิจัยในการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล จากแผนพัฒนาจังหวัดสตูล 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) ได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาซึ่งอุทยานธรณีสตูลครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ จึงมีหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการอำนวยความสะดวกและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารจัดการและเป็นไปตามเกณฑ์และตัวชี้วัดของยูเนสโกในการเป็น UNESCO Global Geopark โดยมีแนวทางการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยจะส่งผลทางบวกต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นจากรายได้หลักบางรายมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากรายได้ที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จนกลายเป็นรายได้หลักของครอบครัวนโยบายดังกล่าวสนับสนุนให้ชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมกันพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติรู้สึกหวงแหนแผ่นดินและทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นแหล่งรายได้หลักและรายได้เสริมของคนในพื้นที่ดังนี้ 1) ให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง 2) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนให้เข้มแข็งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวชุมชน 3) การเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรและเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการแก่ผู้ประกอบการ 4) การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์

และการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว 5) ให้กรมป่าไม้เจ้าหน้าที่อุทยานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยาน 6) เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมเสวนาเสนอแนะคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีการจัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวของหน่วยงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และ 7) เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถดำเนินการได้ไปในทิศทางเดียวกัน ทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือการพัฒนาโดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันจะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูลได้แบบยั่งยืนต่อไป โดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

“การจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของนโยบายภาครัฐส่งผลดีต่อการนำไปปฏิบัติของอุทยานธรณีสตูลอย่างชัดเจน กล่าวคือ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 มีวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีการพัฒนาภาคการผลิตและบริการโดยการพัฒนาความหลากหลายคุณภาพและสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยวไทย โดยต้องเน้นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง” (ผู้บริหารอุทยานธรณีสตูล, 2563)

“ปัจจุบันท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการชุมชน โดยอำนวยความสะดวก แก้ไขปัญหา สนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมของแต่ละชุมชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของอุทยาน ย่อมถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับประชาชนในพื้นที่ที่ได้ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน เนื่องจากผลที่จะได้รับตามมาหลังจากการจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ คือ ผลประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่” (ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา, 2563)

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูล พบว่า มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีสตูล อาทิเช่น การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าพัก การให้บริการตามมาตรฐานของโรงแรมและที่พัก รวมทั้งการปรับปรุงและสร้างสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่พัก และสนับสนุนการมีส่วนร่วมให้ประชาชนและชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูล โดยในปัจจุบันหน่วยงานมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เชิงธรรมชาติ และเชิงอนุรักษ์ มีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากขึ้น มีการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยมีประชาชนในชุมชนร่วมจัดการด้วย นอกเหนือจากนี้ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลยังมีการจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย การจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าร่วมชมอุทยานธรณีสตูล มีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานอุทยาน มีร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวโดยตรงจากประชาชนในพื้นที่ ในการให้บริการนำเที่ยว การสอบถามเส้นทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งโรงแรมและที่พัก ซึ่งปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมอุทยานมีจำนวนไม่มากนัก การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวยังสามารถดำเนินการได้โดยจะประสานงานกับทางชุมชนเพื่อนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมอุทยานธรณีสตูลในปัจจุบันซึ่งในส่วนนี้มีผลมาจากการมีส่วนร่วมกันระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมเสวนา เสนอแนะคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการจัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวของหน่วยงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถดำเนินการได้ไปในทิศทางเดียวกัน การอำนวยความสะดวกในการนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอุทยาน ประเด็นสำคัญ คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยาน การดูแลระบบสาธารณูปโภค สุขภาวะ การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และมาตรฐานการให้บริการอย่างมืออาชีพ โดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

“มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบริเวณโรงแรมและที่พักในการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้บริการที่ประทับใจให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น ธุรกิจที่พักและโรงแรมก็ได้รับประโยชน์จากตรงนี้ด้วย พร้อมทั้งประชาชนในพื้นที่เกิดรายได้จากการขายสินค้าที่ระลึกของฝากเกิดการสร้างรายได้ของชุมชนที่ยั่งยืน” (ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ท, 2563)

“การจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูลมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่บ่อยครั้ง ส่วนชุมชนเองเปิดโอกาสให้เยาวชนและผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูล มีการสนับสนุนการผลิตสินค้าของฝากที่ระลึกให้เกิดความหลากหลาย และเน้นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนคนรุ่นใหม่รู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งการอำนวยความสะดวกในการนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอุทยาน อาทิเช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยาน การดูแลระบบสาธารณูปโภค สุขภาวะ การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และมาตรฐานการให้บริการอย่างมืออาชีพต่อไป” (ประธานชุมชน, 2563)

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล พบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีสตูลจะเป็นการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนได้นั้น ต้องอาศัยการให้การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน โดยปัจจุบันยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีผลมาจากอุทยานธรณีสตูลระบบการบริหารจัดการ และระบบการให้บริการยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน และอีกสาเหตุหนึ่งมีผลมาจากเกิดการจ้างงานในชุมชนน้อย ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หันออกไปทำงานที่อื่น ไม่ได้รับความสนใจในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนมากนัก ซึ่งในปัจจุบันอุทยานธรณีสตูลยังอยู่ในลักษณะนิติบุคคล ดังนั้น ในอนาคตจึงมีแผนการพัฒนาเพื่อให้เป็นสมาคมเพื่อหารายได้ในรูปของวิสาหกิจชุมชน ต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการสู่ระดับนานาชาติ การจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนได้นั้น ต้องเริ่มต้นตั้งแต่การปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในพื้นที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้พวกเขารู้สึกรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จึงมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเนื่องจากอุทยานธรณีสตูลยังอยู่ในระยะเริ่มต้นดำเนินกิจกรรม ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนจึงยังไม่ปรากฏ พร้อมทั้งยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน จึงไม่สามารถบริหารจัดการอุทยานธรณีสตูลให้มีความยั่งยืนได้ในปัจจุบัน หากภาครัฐเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน และชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอแผนการจัดการ ร่วมตัดสินใจร่วมลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม การจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูลจะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนในอนาคต โดยสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

“ถึงแม้จะมีการประชุมหารือการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว หรือแม้การเสวนาวิชาการเพื่อบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน แต่การร่วมมือกันของทุกฝ่ายยังอยู่ในรูปแบบของนามธรรมเท่านั้น ขาดการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การกำหนดแผนการจัดการ การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล รวมทั้งศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนั้น หากได้รับการส่งเสริมสนับสนุน และกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกรักหวงแหน และร่วมอนุรักษ์รวมทั้งรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการและกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จะสามารถทำให้การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูลในอนาคตเป็นการจัดการที่ยั่งยืนได้ต่อไป” (ตัวแทนชุมชน, 2563)

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ด้วยการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโต มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีการพัฒนาภาคการผลิตและบริการโดยการพัฒนาความหลากหลายคุณภาพและสร้างเอกลักษณ์ที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดสตูล 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) ได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา ซึ่งอุทยานธรณีสตูลครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ จึงมีหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการอำนวยความสะดวกและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และสำคัญ คือ ภาคประชาสังคม โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่และชุมชนในพื้นที่เขตอุทยาน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีบทบาทกับการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีสตูลสู่ความยั่งยืน สร้างรายได้ให้กับชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ รัตติยา พรหมกัลป์ และคณะ พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระโดยความสมัครใจ เพื่อนำไปสู่กระบวนการวางแผนและการตัดสินใจ ประกอบด้วย การร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมวางแผน และร่วมคิด (รัตติยา พรหมกัลป์ และคณะ, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ และคณะ พบว่า ชุมชนมีศักยภาพและมีความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจจากนักท่องเที่ยว ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายจากล่างขึ้นบน มีการวางแผนบริหารจัดการดำเนินการอย่างเป็นระบบจากหน่วยงานภาครัฐในกำหนดแนวทาง และวางแผนในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ทั้งกับการรับฟัง และแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนในตัดสินใจร่วมกันจะสามารถประสบความสำเร็จและบรรลุผลได้ (หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ และคณะ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลการวิจัยของ ดรุณี คำนวนตา และสุชีพ พิริยสมิทธิ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การวางแผน การตัดสินใจ กระบวนการ และวิธีการมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน (ดรุณี คำนวนตา และสุชีพ พิริยสมิทธิ, 2557)

2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล โดยการบูรณาการทุกภาคส่วนภาครัฐ เอกชน และสำคัญ คือ ภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีบทบาทกับการจัดการการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในส่วนของภาครัฐมีการ

จัดการการท่องเที่ยวตามแผนการพัฒนการท่องเที่ยวของหน่วยงาน เช่น การจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนภาคเอกชนมีการจัดการการท่องเที่ยวตามแผนธุรกิจแผนการตลาดขององค์กร การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกของโรงแรมและที่พัก พร้อมทั้งภาคประชาชนและชุมชนเปิดโอกาสให้เยาวชนและผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสินค้าของฝากที่ระลึก โดยเน้นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนคนรุ่นใหม่รู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลการวิจัยของ เจนจิรา อักษรพิมพ์ พบว่า ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการได้นำเสนอวิถี วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตน โดยเน้นย้ำในการให้ความสำคัญกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนของตน (เจนจิรา อักษรพิมพ์, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลการวิจัยของ สืบพงศ์ สุขสม พบว่า การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมือง การขนส่ง และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในท้องถิ่นส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการร่วมตัดสินใจต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่กำหนดไว้ตามการตัดสินใจเพื่อเป็นการเน้นย้ำตระหนักถึงการรักษาวินัยชีวิตของชุมชนให้คงอยู่ (สืบพงศ์ สุขสม, 2561) อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาผลการวิจัยของศิรินันท์ พงษ์นรินทร์ โอษฐ์ญา บัชรธรรม และชัชชญา ยอดสุวรรณ พบว่า แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวควรควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการวางแผน การกำหนดแนวปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ตามลำดับ (ศิรินันท์ พงษ์นรินทร์ และคณะ, 2559)

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูล หากได้มีการบูรณาการร่วมกันอย่างชัดเจน มีการประชุมหารือการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว หรือการเสวนาวิชาการเพื่อบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีการร่วมมือกันของทุกฝ่ายอย่างจริงจัง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการกำหนดแผนการจัดการ การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผลจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูลได้อย่างยั่งยืนในอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัศมี อ่อนปรีดา พบว่า การกำหนดทิศทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น และผู้ประกอบการการท่องเที่ยวมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (รัศมี อ่อนปรีดา, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี ที่เสนอแนะว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเพื่อการวางแผนและการดำเนินงาน ควรมีการสร้าง

เครือข่ายกับชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และจัดให้มีกลไกที่สำคัญของผู้ประกอบการท่องเที่ยวในการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างชุมชน (ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี, 2556) ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ จันทรพร ช่วงโชติ พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานชุมชน โดยใช้กลยุทธ์เปิดเวทีประชุมเพื่อการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างอุทยานแห่งชาติชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อการผสมผสานทางความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ภายใต้กรอบโครงการชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านพู่เข็มในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่งาน จังหวัดเพชรบุรี เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แนวคิดใหม่จากการดำเนินกิจกรรมเดิมเพื่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามลำดับ (จันทรพร ช่วงโชติ, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบประเด็นที่ 1 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ดังนั้น รัฐบาลและทุกหน่วยงานภาครัฐต้องตระหนักและมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และตระหนักถึงผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพมากกว่าผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณ ข้อค้นพบประเด็นที่ 2 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล ในด้านต่าง ๆ โดยให้สอดคล้องกับตามแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา การวิจัย การจัดอบรมเผยแพร่วิชาการเทคโนโลยี และข่าวสารต่าง ๆ พร้อมทั้งประชาชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองการเป็นระบบมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะการพัฒนาเศรษฐกิจ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุน ข้อค้นพบประเด็นที่ 3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของอุทยานธรณีสตูล การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการจัดการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนการจัดการท่องเที่ยว ต้องร่วมกันจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนให้อำนาจความสะดวกแก่คนทุกกลุ่ม ข้อค้นพบประเด็นที่ 4 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

- 1) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานธรณีสตูล คือ การบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ดังนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความตระหนักและมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกโครงการและทุกกิจกรรมที่ส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่ได้มีเพียงแค่การให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกเท่านั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต้องให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พร้อมทั้งภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณร่วมกันกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อนำงบประมาณมาส่งเสริม อบรม และพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้อย่างถูกต้องและเป็นมืออาชีพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ฉิมพล. (2559). แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารธุรกิจปริทัศน์, 7(2), 151-167.
- จันทร์พร ช่วงโชติ. (2558). นวัตกรรมจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานชุมชน ในเขตอุทยานแห่งชาติภาคตะวันตกของประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจนจิรา อักษรพิมพ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(3), 141-154.
- ณัฐวรา สะอา. (2558). บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูล. วารสารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, 15(2), 131-151.
- ดรฤณี คำนวนตา และสุชีพ พิริยสมิทธิ. (2557). ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ, 9(2), 152-169.
- ตัวแทนชุมชน. (12 พฤษภาคม 2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีสตูล. (เฉลิมเกียรติ นวลปาน, ผู้สัมภาษณ์)

- บุษกร เชี่ยวจินตาทานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. วารสาร ศิลปศาสตร์ปริทัศน์ , 13(25), 103-118.
- ประธานชุมชน. (12 พฤษภาคม 2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีสตูล. (เฉลิมเกียรติ นวลปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโดนพานัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล. วารสารสุทธิปริทัศน์, 27(83), 97-112.
- ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา. (10 พฤษภาคม 2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีสตูล. (เฉลิมเกียรติ นวลปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้บริหารอุทยานธรณีสตูล. (10 พฤษภาคม 2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีสตูล. (เฉลิมเกียรติ นวลปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ท. (15 พฤษภาคม 2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีสตูล. (เฉลิมเกียรติ นวลปาน, ผู้สัมภาษณ์)
- รัตติยา พรหมกัลป์ และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 21(1), 13-28.
- รศมี อ่อนปรีดา. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 6(1), 135-145.
- ศิรินันท์ พงษ์นรินทร์ และคณะ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ, 9(1), 234-259.
- สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. (2561). อุทยานธรณีสตูลได้รับรองเป็น UNESCO Global Geopark. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.bic.moe.go.th/newth/index.php?option=comk2&view=item&id=49>.
- สำนักงานจังหวัดสตูล. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดสตูล 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564) ฉบับทบทวน. สตูล: สำนักงานจังหวัดสตูล.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสตูล. (2558). รายงานวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดสตูล ประจำปีเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2558. สตูล: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสตูล.

- สืบพงศ์ สุขสม. (2561). การจราจรทางน้ำของกรุงเทพมหานคร. ใน เอกสารการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 12. เรื่องการวิจัยนวัตกรรมสร้างสรรค์เศรษฐกิจไทย. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ และคณะ. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 8(1), 32-41.
- Global Sustainable Tourism Criteria. (2016). Suggested Performance Indicators. Washington, DC: Global Sustainable Tourism Council.